

Avdelning: Plan och miljö
Handläggare: Gunilla Hjorth
Telefon: 08-508 28 814
Fax: 08-508 28 808
E:post: gunilla.hjorth@miljo.stockholm.se

MHN 2007-02-13 p 15

Redovisning av tillsynsarbetet i stadens naturreservat 2005-2006

Förslag till beslut

1. Godkänna denna redovisning.
2. Delge redovisningen till Länsstyrelsen, Exploateringsnämnden, Stadsbyggnadsnämnden och Stadsmuseet samt till berörda stadsdelsnämnder.

Gunnar Söderholm

Gustaf Landahl

Sammanfattning

Stadens skyddade naturområden har stor betydelse för stockholmarnas hälsa och avkoppling och ger möjlighet att för framtiden bevara ett rikt växt- och djurliv i Stockholm. Merparten av de åtta reservaten bedöms vara i gott skick, i synnerhet de där staden satsat resurser på underhåll och restaurering av naturmiljöer och där markanvändningen är väl reglerad.

Miljöförvaltningen har i 2005-2006 års tillsynsarbete bidragit till att uppfylla reservatens syften och underlätta efterlevnad av bestämmelserna. Arbetet har främst bestått i att följa upp klagomål, beslutade tillstånd och dispenser samt att, i kommunikation med stadsdelförvaltningarna och andra verksamhetsutövare, få till stånd förbättringsåtgärder.

Bakgrund

Natur- och kulturresevat bildas med stöd av miljöbalken för att långsiktigt bevara och utveckla grönområden med ett särskilt stort värde för människor, djur och växter. Reservaten har särskilda syften och bestämmelser om skydd och skötsel. Formulering av syften och föreskrifter varierar mellan olika reservat, beroende på områdets karaktär och vilka värden man vill skydda.

För varje reservat finns också en skötselplan som beskriver hur området ska skötas för att natur-, kultur- och rekreationsvärdena ska bevaras och utvecklas.

Forskning visar att vistelse i naturmiljö har många positiva effekter för människors hälsa, bl a förmågan att återhämta sig från stress, och att lek i natur gynnar barns motorik och koncentrationsförmåga. Att många människor ser naturen som en viktig resurs ger den ett högt bruksvärde.

Skyddet innebär att markanvändningen är reglerad för att säkra nuvarande och kommande generationers upplevelser av ett rikt natur- och kulturlandskap. Reservaten är en del av vårt natur- och kulturarv.

Stadens arbete med reservaten

Stockholm har idag åtta kommunalt skyddade naturområden: Judarskogen, Kyrksjölöten, Hansta, Grimsta, Flaten, Nackareservatet, Sätterskogen och Igelbäcken. Samtliga används flitigt av en mångfald besökare; skolor, daghem, olika intresseföreningar, idrottsklubbar, badgäster, kolonister och en naturströvande allmänhet. I skyddet har man tagit hänsyn till nuvarande friluftaktiviteter, men om behov uppstår av nya aktiviteter som ligger i linje med reservatens syften kan staden bevilja tillstånd och dispenser från bestämmelserna.

Flera aktörer inom staden samarbetar kring reservaten. Stadsbyggnadsnämnden ansvarar för inrättande samt beslutar om tillstånd och dispenser. Förvaltarskapet, dvs löpande drift, skötsel och investeringar ligger huvudsakligen på respektive stadsdelsnämnd (även efter senaste omorganisationen). Exploateringsnämnden, som även representerar markägaren, ansvarar för upprättande av skötselplaner i de områden som staden själv äger. Miljö- och hälsoskyddsnämnden är tillsynsmyndighet för naturområden som skyddats av staden med stöd av miljöbalkens sjunde kapitel.

Tillsyn innebär, enligt förordningen om tillsyn enligt miljöbalken (1998:900), verksamhet som syftar till att säkerställa att föreskrifter, domar och beslut som fattats med stöd av miljöbalken efterlevs. Primärt inriktas Miljöförvaltningens tillsyn på att kontrollera efterlevnad av reservatens föreskrifter samt av tillstånds- och dispensbeslut rörande dessa. Arbetet bekostas delvis via tillsynsavgifter.

Tillsynen utgår från att områdena ska kunna fungera för många olika brukare. Att besökarna upplever trygghet, "ordning och reda" och närvaro från stadens sida motverkar kriminalitet och vandalisering. Omsorgen leder till en positiv spiral av ansvarstagande och kommunikation mellan allmänheten, staden och enskilda verksamhetsutövare.

Tonvikten i tillsynsarbetet ligger på stödande och förebyggande insatser. Miljöförvaltningen har rollen att informera om syfte, föreskrifter och bevarandevärden i reservaten. Förvaltningen bistår också med

naturvårdskompetens vid skötselåtgärder och dispensgivna arbetsföretag m.m. i syfte att undvika överträdelser. Samarbetet med berörda stadsdelsförvaltningar spelar en särskilt viktig roll.

Statusbedömning 2005-2006

Merparten av stadens skyddade naturområden bedöms vara i gott skick, och de flesta bestämmelser efterlevs, men utrymme för förbättringar finns (se redovisning för resp. reservat i bilaga).

Friluftslivets användande fungerar överlag på ett tillfredsställande sätt och de naturvärden som motiverat skyddet har i de flesta fall bevarats.

Ett 15-tal tillstånd och dispenser från föreskrifter som lämnats av Stadsbyggnadsnämnden har följts upp av Miljöförvaltningen. Det har främst gällt nedgrävning av olika ledningar, vissa mindre anläggningar, vetenskapliga undersökningar samt större orienteringstävlingar.

Miljöförvaltningen mottog ett antal klagomål under perioden, främst gällande nedskräpning, buller och annat som försämrar möjlighet till avkoppling och trivsel i reservaten. Exempel på klagomål som fått positiva effekter är att en besökare upplevde konflikt mellan fiskeintresse och övrigt friluftsliv vid sjön Judarn 2006 (se redovisning i Bilaga 1). Förvaltningen kontaktade då Sportfiskarna, som sedan uppdaterade fiskekortens information om naturreservaten och allemansrätten.

De reservat där staden bedriver ett etablerat, kontinuerligt underhåll och där markanvändningen är väl reglerad bedöms generellt hålla en högre kvalitet, än sådana där oklarhet råder om markanvändningen och skötseln är sporadisk eller eftersatt. Exempel på reservat som präglas av omsorg om markerna är Judarskogen och Grimsta, där många friluftaktiviteter och verksamheter samsas med varandra. Miljöförvaltningens påpekanden om grillplatser och jättebjörnlokaler i Judarskogen har lett till förbättringsåtgärder från stadsdelsförvaltningen.

Rådgivning och samverkan

Förvaltningens ekologer har under perioden besökt samtliga åtta reservat vid ett flertal tillfällen. För alla utom de allra nyaste har även fältinspektioner genomförts tillsammans med skötselansvariga (stadsdelsförvaltningarna och för Järvareservaten Exploateringskontoret) där angelägna skötselåtgärder diskuterats. Särskilda infomöten har hållits med stadsdelsförvaltningarna i Bromma, Hässelby-Vällingby, Skärholmen och Skarpnäck.

Medel från miljömiljarden och ett tillfälligt bidrag från Länsstyrelsen, samt ett fungerande samarbete inom staden, har lett till en rad planerade och/eller genomförda förstärkningsåtgärder. Åtgärderna tillför upplevelsevärden och underlättar tillgängligheten samt gynnar ett varierat djur- och växtliv. Några exempel är nya grillplatser, handikappanpassade stigar, nyskapande och restaurering av våtmarker och groddammar och frihuggning av värdefulla ekar. Vid många av åtgärderna har Miljöförvaltningen bistått med kunskaper.

Information till allmänheten om reservaten har under perioden förbättrats betydligt. Miljöförvaltningen har uppdaterat och utvecklat informationen på stadens hemsida. Exploateringskontor och stadsdelsförvaltningar har satt upp infotavlor och märkt ut naturstigar i terrängen. Vissa stadsdelsförvaltningar samt Naturskyddsföreningen har också satsat på naturguider med särskild inriktning på grupper som annars inte kommer ut ofta i naturen, vilket stötts av Miljöförvaltningen. Naturskolor för barn, ungdomar och personal inom skola och barnomsorg är verksamma i två av reservaten.

Bevarandestatus

För att få en uppfattning om hur tillståndet är för de värden som reservaten avser skydda har Miljöförvaltningen utvecklat en systematisk uppföljning genom tillsynsrelaterad miljöövervakning. Bedömningen av denna status är viktig för att i samråd med skötselansvariga föreslå prioriteringar vid skötselplaneringen som både gynnar växt/djurliv och friluftsliv samt förebygger försämringar av bevarandevärdena.

Slut

Bilagor:

Bilaga 1 Rapport från tillsynsarbetet i resp. reservat 2005-2006.